

Manželství u beduínských kmenů Rualů/ Marriage among Bedouin's Rwala Tribes

Vladimír Grulich

Abstrakt

Práce si klade za cíl popsat základní charakteristické rysy pro manželství u beduínského kmene Rualů. Popisuje výběr nevěsty ženichem, svatbu, poezii, rozvod a jiné význačné okolnosti spojené s touto tematikou. Stěžejním pramenem pro druhou kapitolu je rozsáhlá monografie anglické provenience o kmeni Rualů *The Manners and Customs of the Rwala Bedouins*¹⁰⁴ od světově proslulého českého vědce a orientalisty Aloise Musila. Jako doplňková literatura byla použita arabská kniha *Al-Badú fi filastín*¹⁰⁵ od Bašrá Dávúda. Druhotným cílem práce je komparace mezi touto podobou manželství s podobou manželství v soudobé islámské společnosti, respektive ve státech Arabského poloostrova a Magrebu.

Abstract

The work article aims to describe the basic characteristics for of marriage at Rual Bedouin tribe. This text describes - how to the selection of a bride brideby a groom, wedding, poetry, divorce and other significant circumstances associated with this topic. The principal source for the second chapter is an extensive monograph on English provenance tribe Rual The Manners and Customs of the Bedouins Rwala from the famous Czech scientist and orientalist Alois Musil. As an additional literature was used Arabic book *Al-Badu phi Filastin* from Basra Davud. A secondary goal of this work article is the comparison between this form of marriage with a form of marriage

104 MUSIL, Alois. *The Manners and Customs of the Rwala Bedouins*. New York: American Geographical Society, 1928. s. 712. ISBN 978-0404602369.

105 DÁVÚD, Bašrá. *Al-Badú fi filastín*. Dimašq: Dáru'l-ahálí, 1992. s. 237.

in contemporary Islamic society, or in the states of the Arabian Peninsula and the Maghreb.

Klíčová slova: beduíni, kmeny Rualů, muslimská svatba, Alois Musil.

Key Words: Bedouins, Ruala tribes, wedding in Islam, Alois Musil.

Podoba manželství u beduínského kmene Rualů

Tato kapitola pojednává o význačném kmeni Arabského poloostrova – Rualech. Tento kmen byl předmětem dlouholetého zkoumání předního českého vědce a orientalisty světového formátu Aloise Musila (1868-1944). Právě od něj pochází i v současné době zatím nejrozsáhlejší monografie týkající se tohoto kmene. Vedle této knihy lze ještě vzít v potaz publikaci od anglického antropologa Williama Lancastera¹⁰⁶, jenž se zabýval aktuální podobou tohoto etnika. Vždyť od časů, kdy zkoumal Alois Musil Rualy, uběhlo již mnoho let¹⁰⁷. William Lancaster tedy ve svém zkoumání více méně navázal na to předešlé Musilovo a rozšířil jej o současnou „tvář“ Rualů. Nicméně těmito dvěma monografiemi končí výčet obsáhlejších zdrojů o Rualech. Dále lze nalézt pouze pár článků anglické provenience, popřípadě i německé.

Rualy jsem si vybral zejména ze dvou důvodů. Prvně mě začala zajímat práce Aloise Musila, jehož osobnost mi přiblížil pan PhDr. Charif Bahbouh, CSc. Zpočátku jsem se tedy rozhodl zaměřit na popis Rualů v díle Aloise Musila a následně tento popis doplnit o zkoumání v terénu. V roce 2011 jsem plánoval odcestovat do Sýrie a pokusit se o menší průzkum současného života Rualů, který by se měl podle mnou

106 LANCASTER, W. *The Ruala Bedouins Today*. Cambridge: Cambridge University Press, 1981.

107 Alois Musil uvádí, že jeho zkoumání se započalo roku 1908 (MUSIL, Alois. *The Manners and Customs of the Ruala Bedouins*. New York: American Geographical Society, 1928, Preface).

získaných informací mimo jiné nacházet i na aglomeracích Damašku. Politická situace v Sýrii mi však nepřála, a proto jsem se rozhodl nakonec navštívit Egypt. Z tohoto důvodu jsem musel ustoupit ze své původní myšlenky zmapovat soudobý život onoho kmene. Rualové mi však přišli jako důležitý kmen, jenž je do určité míry reprezentativním vzorem pro ostatní kočovné kmeny v oblasti Arabského poloostrova, což mě přesvědčilo, abych se Rualům věnoval a téma diplomové práce inovoval tak, abych je mohl alespoň ve zkratce reflektovat. Také je v díle Aloise Musila o těchto pozoruhodných kočovnicích uvedeno nespočet básní v nespisovné arabštině (*al-cámíja*)¹⁰⁸, které jsou přeloženy i do angličtiny. Právě tato poezie je jedním z nejceněnějších odkazů Musilova bádání, protože nám pomáhá velmi dobře pochopit uvažování Rualů a jejich zvyklosti. V rámci této práce jsem se tedy rozhodl, že se pokusím přeložit pár těchto básní z arabského originálu do češtiny.¹⁰⁹

Stručná zmínka o Aloisovi Musilovi

Alois Musil se narodil roku 1868 na Moravě v Rychtářově u Vyškova. Studoval teologii na univerzitě v Olomouci. Roku 1895 získal doktorát z teologie, což mu do jisté míry uvolnilo ruce a mohl se po zisku doktorátu plně věnovat cestám na Blízkém východě v rámci zkoumání biblické historie a kmenů, které do této historie patřily. Na konci 90. let 19. stol. se vydal na Sinaj, posléze k Mrtvému moři, kde se mu povedl jeho velký objev, když „znovu nalezl“ pouštní zámek *Qusajr Amra*. Tato význačná stavba sloužila jako sídlo umájjovského panovníka Walída II. Malý zámeček si vydobyl svou proslulost díky freskám, které se v něm nachází.¹¹⁰ Tyto fresky zobrazují lidské postavy a obličeje, což do jisté míry stojí v kontradikci s tím, že islám zakazuje zobrazování lidí. Fakt zobrazování lidských postav a tváří v raně islámské stavbě nechtěli vzdělanci přijmout a jen málo z nich Musilovi věřilo jeho objev. Musil byl tak donucen se do oblasti k Mrtvému moři podívat ještě jednou a

108 Arabský jazyk se dělí na spisovnou moderní arabštinu (*al-luġa al-carabíja al-fuša*) a nespisovnou arabštinu, nářečí (*al-cámíja*), které se stát od státu liší. *cámíja* nemá žádná pravidla na rozdíl od spisovné moderní arabštiny, taktéž se neustále mění a přizpůsobuje.

109 Viz textová příloha č. I.

110 AMERICAN GEOGRAPHICAL SOCIETY. Alois Musil. *Geographical Review*, Vol. 36, No. 4, p. 686.

pořídít podrobnou dokumentaci, což se mu povedlo a získal si tak v tehdejších intelektuálních kruzích velký ohlas. Na svých cestách ovšem zažíval i velká nebezpečství z rukou nepřátelských kmenů. Jednou byl dokonce bodnut kopím do zad a nožem do hrudi, zatímco se vysvlékal se svými společníky, jak mu bylo cizími nájezdníky přikázáno. Trpěl taktéž vlivem nestálého klimatu a pitím znečištěné vody.¹¹¹ Od roku 1902 byl Alois Musil profesorem na univerzitě v Olomouci a to až do roku 1909, kdy se přesunul do Vídně. Během První světové války zastával významný post v rámci Rakousko-Uherského mocnářství. Po válce nastoupil jako profesor na Karlovu univerzitu v Praze, kde působil až do svého odchodu do důchodu v roce 1938. Alois Musil zemřel roku 1944 v Protektorátu Čechy a Morava v Otrybách u Českého Šternberka.

Musil je v zahraničí znám mimo objevu *Qusajr Amry* především díky svým čtyřem velkým cestám v oblasti mezi Akabským zálivem, Tigridem, Nadždem a Aleppem. Díky štědrosti Charlese R. Cranea pak vydala *American Geographical Society* výsledky Musilova bádání v šestidílné monumentální edici. Pět knih z této edice se zabývá hlavně geografii Blízkého východu. Šestá kniha *The Manners and Customs of the Ruala Bedouins* pak popisuje mocný kmen severní části pouště Arabského poloostrova – kmen Rualů. Tímto kmenem byl Musil dokonce adoptován jakožto bratr rualského náčelníka,¹¹² což byla jedna z největších poct, které mohl cizinec u tohoto kmene dosáhnout.¹¹³

Stručná zmínka o Rualech

Rualové patří mezi beduínské kmeny pobývající na Arabském poloostrově. Jedná se o kmen čistě nomádský. Rualové dosáhli vysokého civilizačního stupně, nicméně stále v jejich etniku přetrvalo šlechtění velbloudů a podnikání nájezdů

111 BLACKWELL PUBLISHING. Musil's Explorations in Northern Arabia, 1908-9. *The Geographical Journal*, Vol. 35, No. 5, p. 581.

112 AMERICAN GEOGRAPHICAL SOCIETY. Alois Musil. *Geographical Review*, Vol. 36, No. 4, p. 686.

113 Více o A. Musilovi lze nalézt v: KLOBAS, Oldřich. *Alois Musil zvaný Músa ar-Rueili*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2003. s. 231. ISBN 80-7204-275-0.

spojených s kořistěním, proto jsou velice podezřívaví vůči cizincům, jelikož se domnívají, že tito cizinci mohou spolupracovat s kmeny, na něž již v minulosti podnikli nájezd. Touto svízelnou povahou Rualů si musel projít i Alois Musil, který byl však nakonec do kmenu přijat a byl považován za jednoho z jeho členů. Rualové tráví zimu, jaro a léto ve vnitrozemí Sýrie, přičemž mohou v tomto období migrovat až k oblasti Hidžázu. Nicméně v létě, kdy je nedostatek vody, jsou nuceni k migraci na sever až k jižním hranicím Turecka, západně až k hranicím Damašku a Homsu, východně do Iráku.¹¹⁴ Jak již bylo uvedeno výše, Alois Musil zkoumal tento kmen od roku 1908 do roku 1915. Samozřejmě i Rualové jsou muslimové, avšak jsou to nomádi, a tudíž se předpokládá, že se v jejich kultuře uchovala část zvyků předislámské kočovné společnosti. Proto je právě toto etnikum zajímavým předmětem komparace.

Výběr manželky u Rualů

Společnost Rualů je patriarchální podobně, jako je tomu v normální islámské společnosti. Každý příslušník kmene je povinen, jeliže může, plodit potomky. Člen kmene, který by odmítl reprodukci, by byl poslán do vyhnanství, což je nejhorší možný trest. Jednotlivec je totiž velice silně vázán na okolní společnost. Bez ní není definován, ztrácí kmenovou příslušnost a může ho kdokoli, ať již člen jeho bývalého kmene, či člen nepřátelského kmene, zabít.

Zalíbí-li se chlapec dívka, která mu lásku opětuje, může jí chlapec nejdříve ve věku dvanácti let oslovit, pomáhat jí v práci, kdy čas, který spolu zamilovaní stráví, jim předem určí jejich rodiče. Starší chlapec se již může se svou láskou scházet ve speciálně určených stanech, které jsou jim pronajímány vdovami po válečnících, jež si tak rády přivydělají. Mladík dívce pomáhá napojit velbloudy, nosit vodu, stavět a rozbíjet stan, tímto však jejich kontakt končí.¹¹⁵

114 SHANKLIN, William M. *The Anthropology of Rwala Bedouins. The Journal of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*, Vol. 65, p. 376.

115 MUSIL, Alois. *The Manners and Customs of the Rwala Bedouins*. New York: American Geographical Society, 1928, p. 135.

Ohledně výběru manželku v rámci pokrevního příbuzenství platí u Rualů ta samá pravidla, jako je tomu u běžné muslimské společnosti (viz verše K 4:22, K 4:33 podkapitoly 1.4). Navíc zde ještě platí, že žádný Ruajli¹¹⁶ si nesmí vzít příslušníka nižšího kmene (jednotlivé kmeny jsou hierarchizovány), taktéž si žádná žena z kmene Rualů nesmí vzít za muže kováře (*sáni*^c), protože kováři mají dle tohoto kmene nejasnou genealogii, manželství s otroky (v této době již není aktuální) je taktéž zakázáno (v rozporu s veršem K 2:221 podkapitoly 1.1). Kdokoli si vezme otroka, bude zabit kvůli tomu, že se odvážil pošpinit krev svého lidu.¹¹⁷

Dále u Rualů můžeme nalézt zajímavý fenomén. Podle starobylých zvyků se každá dívka musí vdát za mladého nejbližšího příbuzného, kterého je dle zákonů možné si vzít. Tento nejbližší příbuzný bývá syn bratrance dívčina otce (*ibnu'l-^cammi*)¹¹⁸. Ibnu'l-^cammi si může takovouto dívku nárokovat jen pro sebe, nemá-li o ní zájem, dívka stejně musí žádat o jeho povolení, aby se mohla vdát za někoho jiného. Pro toto mají Rualové rčení: „*Nikdo kromě nejbližšího příbuzného ji nemůže uvolnit, či spoutat.*“¹¹⁹ Když si dívka odmítne vzít Ibnu'l-^cammi, ten jí může zabít, aniž by platil jakoukoliv náhradu. Když se Ibnu'l-^cammi dozví, že o něj dívka nejeví zájem a je zamilovaná do někoho jiného, zakáže sňatek a dívka zestárne sama. Avšak je-li dívka zamilovaná do jiného, nežli do svého Ibnu'l-^cammi, který si jí žádá za ženu, může tato dívka po smrti svého otce jít za svým Ibnu'l-^cammi a požádat ho, aby jí uvolnil z jeho služeb výměnou za otce, který právě skončil. Ibnu'l-^cammi v tomto případě většinou projeví lítost a nechá dívku, ať si zvolí, za koho chce. Nicméně toto není pro Ibnu'l-^cammi povinnost, pouze ukázka dobré vůle. Nebude-li chtít dívku propustit, nemusí tak učinit. V případě, že Ibnu'l-^cammi odmítne a dívka si jej nechce vzít, nezbyvá jí nic jiného, než se svým tajným milencem uprchnout. Většinou pár uteče k jinému

116 Singulár od arabského plurálu Ruala – v češtině tento plurál pak skloňujeme jako Rualové, singulár jako Ruajli.

117 MUSIL, Alois. *The Manners and Customs of the Rwala Bedouins*. New York: American Geographical Society, 1928, p. 136-137.

118 Přeložíme-li tento pojem do češtiny, jedná se doslova o „syna strýce z otcovy strany“. Tento jev lze mimo jiné nelézt i u beduínů v oblasti Nedžefu.

119 MUSIL, Alois. *The Manners and Customs of the Rwala Bedouins*. New York: American Geographical Society, 1928, p. 137.

vzdálenému kmeni, kde je jim poskytnuto útočiště. Musí se mít však na pozoru. Ibnu'l-^cammi má právo se za dívčin útěk pomstít. Útěk je u Rualů trestán stejně jako vražda, tedy smrtí a to pro oba milence. Ti si musí po svém úprku a pobytu u jiného kmene, který je přijal za své, neustále dávat pozor, protože i po několika měsících mohou být stále pronásledováni. Alois Musil uvádí jako příklad bílého otroka Dfábana, který se zamiloval do rualské dívky. Ta mu jeho city opětovala. Protože však nebylo možné si vzít otroka, rozhodl se mladý pár pro útěk. Nicméně byli pronásledováni a dívka byla zabita vlastním bratrem.¹²⁰

Otázka polygynie u Rualů

Společnost Rualů je polygamní. Když není Ruajli plně spokojen se svou první ženou, vezme si obvykle druhou. Nicméně Alois Musil dále uvádí, že Ruajli většinou žije ve stanu většinou jen s jednou ženou, zřídka pak se dvěma a opravdu vzácně až se třemi najednou (viz verš K 4:3 podkapitoly 1.1).¹²¹

Svatba

Svatba probíhá ihned po namluvách (viz podkapitola 2.3). Ráno kdokoliv z Rualů, může se jednat i o otroka, zabije velbloudici před stanem ženicha. Jedná se o jakousi svatební obětinu (*dahíbatu'l-^carsi*). K večeru je ženami postaven menší stan (*hudžra*)¹²², do něž je uložena svatební postel. Chudší Rualové rozdělí svůj stan a vyčlení v něm nevěstě a ženichovi místo. Posléze dvě až tři ženy z ženichova příbuzenstva jdou za nevěstou, kterou přivedou do stanu, později vstoupí ženich.

Nejsou zde žádné speciální svatební ceremonie. Děvčata nezpívají, nikdo není pozván, nikdo nedává žádné dary. Porážka velbloudice by mohla napovídat, že se jedná o svatbu, avšak Rualové obvykle poráží stará, či raněná zvířata. Dokonce ani

120 MUSIL, Alois. *The Manners and Customs of the Ruala Bedouins*. New York: American Geographical Society, 1928, p. 137-138.

121 Tamtéž, p. 229-230.

122 Ve spisovné arabštině bychom toto slovo mohli přeložit jako „místnost“, „pokoj“. V arabštině nespisovné však toto zdánlivě jasné slovo může dávat úplně jiný význam. Může tedy klidně označovat stan přesně určený pro nevěstu a ženicha.

blízcí příbuzní často nevědí, že se konala svatba. A vyjedou-li Rualové za rozbřesku na jiné místo, tábor se zboří, stany se složí a nikdo se nepovšimne hudžry vyjma nejbližších sousedů. Svatební ceremoniál je tedy v tomto případě naprosto nenápadný.

Druhý den ráno po svatbě navštíví ženich mužské oddělení stanu jeho příbuzných, kteří ho uvítají. Nevěsta je navštívena ženami, které jí poblahopřejí, od svého tchána posléze dostane dárek. Žena nemusí po svatbě pracovat sedm dní, vdova či rozvedená žena, která se rozhodne se znovu vdát, nemusí po svatbě pracovat tři dny. Manžel pracuje však jako obvykle. Pokud se muž ožení poprvé, zůstává s nevěstou po sedm nocí, pokud již nějakou ženu má, oddá se i té další ženě (viz verš K 4:129 podkapitoly 1.2).¹²³

Život v manželství

Bylo poznamenáno, že Ruajli žije obvykle s jednou ženou. Mladý Ruajli si totiž většinou vezme ženu, kterou miluje a zůstává jí věrný až do doby šestého až sedmého měsíce těhotenství. Poté se dívá po jiných dívkách, či rozvedených ženách. Hledání další ženy však může být přerušeno nájezdem. Když nájezd trvá delší dobu, několik týdnů, muž se vrátí domů a je unavený. Čeká tedy, dokud jeho manželka neporodí. Jeliže mu žena povije syna, muž je velice šťastný a většinou ho takováto událost pevně spojí s manželkou. Je-li pak jeho žena nehádavá, vaří-li dobře a chová se spořádaně, tak jí Ruajli zůstává věrný až do konce jeho života.¹²⁴

Avšak Ruajli může mít i ženy dvě. Pokud není muž plně uspokojen první ženou, vezme si další. První žena je tímto mužovým počínem zpočátku velmi rozladěná a krátce, nežli si obě ženy na sebe zvyknou, druhou ženu plísni. Slovní napadání druhé ženy první manželkou však, jak již bylo uvedeno, brzy končí a obě ženy spolu posléze žijí v naprosto rovnocenném vztahu. Každá z žen musí svému manželovi vařit obden tak, aby se střídala s tou druhou. V den, když jedna z žen vaří svému muži, Ruajli s touto ženou spí. V rámci sexuální otázky se tedy ženy taktéž

123 MUSIL, Alois. *The Manners and Customs of the Ruala Bedouins*. New York: American Geographical Society, 1928, p. 228-229.

124 Tamtéž, p. 230.

střídají obden. Muž by měl se svou ženou ulehnout, i přestože jí nemiluje (viz verš K 4:129 podkapitoly 1.2). Jeliže by se svou ženou, kterou nemiluje, neměl pohlavní styk, neměl by jej mít ani s tou, kterou preferuje. V takovýchto případech muž spí v oddělení stanu vyčleněném pouze pro muže, nebo s ženou leží v posteli a spraví jí o tom, že si nepřeje k ní vstoupit. Žena se v tomto případě neodvážívá říci ani slovo. Ženy mezi sebou občas handlují o noc strávenou s manželem. Žena, jež má ulehnout s mužem (*dawruhá*)¹²⁵, se takto vzdá svého výsadního práva výměnou za jiné služby. K ženiným právům totiž neodmyslitelně patří uspokojení v sexuální oblasti ze strany manžela. Manžel by měl svou choť uspokojit i v případě, zemře-li jí její blízký příbuzný, aby jí tak ulehčil od smutku. Když má žena měsíčky (viz verš K2:222 podkapitoly 1.7, podkapitola 1.6), muž by se jí neměl vůbec dotýkat po tři až pět dní. Po narození dítěte se muž ženy nesmí dotýkat po čtyřicet dní. Během menstruace může žena jíst společně s ostatními členy domácnosti.¹²⁶

System platící u dvou žen se zřejmě odehrává i u žen tří, či popřípadě čtyř. O tomto faktu se však kniha nezmiňuje, lze jej jen předpokládat.

Úlohou ženy, respektive manželky mezi Rualy je donosit a porodit dítě, připravovat jídla, šít, postavit a rozbít stan, posléze jej pak naložit na velblouda, sbírat velbloudí chlupy a vyrábět z nich tašky a rozličné ornamenty na sedla, obstarávat vodu, shromažďovat palivo, chodit na nákupy ječmene a pšenice a krmit koně.

Pohádá-li se muž se ženou, nechá všechny tyto práce na ní, avšak poté, co dojde mezi nimi k usmíření, s většinou z těchto věcí jí pomáhá. Mužská role však leží spíše v oblasti ochrany kmene, válečnictví a kořistnických nájezdů (viz verš K 4:34 podkapitoly 1.6).¹²⁷

125 Toto spojení lze do češtiny přeložit jako „ta, která je na řadě“.

126 MUSIL, Alois. *The Manners and Customs of the Ruala Bedouins*. New York: American Geographical Society, 1928, p. 230-231.

127 Tamtéž, p. 231-232.

Řešení sporů mezi manžely

Řešení sporů mezi manželi je v prostředí Rualů velice sveřepé. Neexistují zde žádné hádky, nadávky, lamentace apod. Muž nesmí být nikdy viděn na veřejnosti, jak bije svou ženu, nebo naopak, toto by vedlo k jejich zesměšnění a následně taktéž k zesměšnění Rualů. Kdyby se tak stalo, lid tyto provinilce ihned vyžene z tábora a kmene. Toto je také důvod, proč se Ruajli se svou ženou ani hlasitě nehádá na veřejnosti. Můžeme však u Rualů pozorovat bití žen (viz verš K 4:34 podkapitoly 1.6). Muži jsou při bití žen opatrní, nikdo je nesmí vidět. Ve dne takto muži činí v rohu stanu, v noci pak v posteli. Trestá se bičičky na velbloudy. Ženy si obvykle zakrývají obličej ložním prádlem, či svůj obličej přitisknou na polštář, aby tak vydaly co možná nejmenší zvuk jejich pláče vlivem bití. Byla-li by žena při bití příliš hlučná, muž jí bude bít delší dobu a kterýkoliv muž kráčející kolem stanu zaslechnuvší steny nebohé ženy, může manželovi v bití pomoci. Jeliže si žena stěžuje svým příbuzným, musí se většinou vrátit ke svému manželovi, aniž by dosáhla jakékoliv satisfakce.¹²⁸

Bitá žena ve svém strachu může opustit stan a následovat prvního muže, kterého potká, přímo do jeho stanu, nebo může vstoupit do kteréhokoliv jiného stanu a požádat v něm o ochranu. Zde může setrvat tak dlouho, jak si jen bude přát. Majitel stanu takovouto ženu (*za'lána*) nebude nikdy žádat, aby jeho stan opustila, či snad aby se vrátila ke svému manželovi. Později jsou za ženou vysláni její příbuzní. Ti pak mužovi sdělí, zdali se s ním žena chce usmířit. V zájmu ženy je tak učinit. Může se stát, když se muž velice rozzlobí kvůli ženinu úprku, že pro ni nikoho nepošle s žádostí, aby se vrátila. Přestane se o ni zajímat a předstírá, že jí vůbec nezná. Manžel není povinen ji nadále krmit a šatit, protože od něj dobrovolně uprchla. Nechce se s ní ani rozvést, aniž by nežádal o navrácení věna. Její příbuzní jsou na ni rozzlobení, protože je uvrhla v nemilost. Není-li pak takováto žena mladá a pohledná, nezbyvá jí

128 MUSIL, Alois. *The Manners and Customs of the Rwala Bedouins*. New York: American Geographical Society, 1928, p. 234.

nic jiného než dělat služku. Je-li krásná a věkem nesešlá, může si vybrat někoho, kdo by s ní uprchl a pomohl jí tak ke svobodě.¹²⁹

Rozvod

Jeliže se Ruajli rozhodne rozvést se s ženou, může tak učinit, aniž by musel určit jakýkoliv důvod (viz podkapitola 1.7). Většinou se manželé rozvádí v momentě, stanou-li se vzájemně nesnesitelnými. Rozvedená žena (*mutallaqa*) shromáždí svůj majetek, opustí manželův stan a ve chvíli, kdy vkročí do stanu svých příbuzných, končí povinnost manžela jí ochraňovat a tato povinnost se přesouvá na jejího otce, popř. bratra etc. Rozvedená žena se může opětovně vdát za svého bývalého manžela třikrát (v rozporu s veršem K 2:234 podkapitoly 1.4). Ten, bude-li chtít, jí může odmítnout. Muž, když si bere ženu, vyplatí jejím příbuzným věno (viz verš K 4:4 podkapitoly 1.5). Rozvede-li se s touto ženou a chce si ji vzít i podruhé, stává se, že nevěstiny příbuzní chtějí po jejím budoucím choti druhé věno (*sijáq*)¹³⁰, za předpokladu, že muž nemá děti a žena není těhotná.

Manželka se může svému muži vyplatit (viz podkapitola 1.7). Jeliže chce manžela opustit, vyřkne: „Rozved' se se mnou!“ (*talliqni!*), načež manžel ženu vyzve, aby mu vrátila zpět věno, které za ni zaplatil jejím příbuzným. Ti, jeliže věno vyplatí, ženu uvolní z manželského poměru.¹³¹ Nicméně s vyplácením věna obvykle bývají problémy. Příbuzní nevěsty si jej rozdělí mezi sebe a mohou být neochotní věno opět dát dohromady, nebo muži vyplatit náhradu. Proto takováto žena, která se chce nechat

129 MUSIL, Alois. *The Manners and Customs of the Rwala Bedouins*. New York: American Geographical Society, 1928, p. 235.

130 Ve spisovné arabštině existuje pro věno označení „mahr“, nicméně lze nalézt taktéž slovo „sadaq“, které je méně obvyklé, avšak může představovat jistou analogii na slovo zmíněné v textu.

131 MUSIL, Alois. *The Manners and Customs of the Rwala Bedouins*. New York: American Geographical Society, 1928, p. 232-234.

vyplatit z manželství (*‘ajuf*) častokrát neuspěje a zbude jí buď šance se ke svému manželovi vrátit, nebo utéci do vyhnanství (v rozporu s podkapitolou 1.7).¹³²

Důvodem, proč se manžel může ihned rozvést se svou ženou, je, když zaslechne pomluvy svědčící o tom, že je zamilována do někoho jiného. V tomto případě, zvláště pak jedná-li se o význačnou osobnost, dochází k okamžitému rozchodu se ženou. Muž nežádá ani vyplacení kompenzace, ani navrácení věna, na něž má nárok.¹³³

Taktéž se může Ruajli rozvést s těhotnou ženou a vzít si jinou a to v době, jak z textu vyplývá, kdy ještě jeho předešlá žena neporodila (v rozporu s veršem K 65:4 podkapitoly 1.8).¹³⁴

Ostatní

Kterýkoliv Ruajli obviní jakoukoliv dívku či ženu a neprokáže své obvinění, přijde o ruku, která mu bude useknuta lidem nařknuté dívky či ženy (v rozporu s verši K 24:4, K 24:5 podkapitoly 1.4). Je-li takovýto muž pod ochranou vlivné osobnosti, musí nařčené dívce, které neprokázal vinu, dát deset velbloudů.

Mnoho rualských dívek otěhotní ještě před svatbou. Jakmile si toho všimnou dívčini příbuzní, snaží se jí pomoci, aby plod potratila. Jeliže by dívka zemřela v následku nedokonalého provedení potratu, nikdo se o tom nikdy nedozví. Ženy budou mlčet a muži se nestarají o záležitosti svých protějšků. Jeliže se dívka nemůže zbavit svého plodu, její první kroky míří za milencem, aby jej poprosila o sňatek, ale když muž odmítne, či je například na tažení a nemůže vyslyšet svou milovanou, velmi často žena v takovémto případě spáchá sebevraždu. Jeliže otec, nebo bratr přijde na to, že jeho dcera, či sestra nosí dítě, vyláká jí pod falešnou záminkou ven z tábora, kde jí zabije, rozseká na deset kousků a pohřbí. Nikdo se neptá na důvod, nikdo se nezastane

132 Tamtéž, p. 235-236.

133 MUSIL, Alois. *The Manners and Customs of the Rwala Bedouins*. New York: American Geographical Society, 1928, p. 238.

134 MUSIL, A. *The Manners and Customs of the Rwala Bedouins*. New York: American Geographical Society, 1928, p. 223.

dívky, prostě se o ní mluví, jakoby zemřela přirozenou cestou. Rualové by jednoduše nedovolili svobodné matce, aby zůstala mezi nimi. Dítě bez uznání otce nemá v tomto kmeni místo. Žilo by v něm jako cizinec bez jakékoliv ochrany a pomoci. Těhotná dívka však může utéci a hledat útočiště v obydlených částech velkých měst. Když se takovéto dívce podaří uprchnout bez podezření ze strany příbuzných, nikdo jí nebude pronásledovat, avšak nesmí se již nikdy vrátit zpět ke svému lidu. Její lid jí totiž považuje za mrtvou a objevila-li by se, ihned by ji zabili.¹³⁵

Komparace beduínského a soudobého islámského manželství

Svatba v islámu je pojmem vcelku relativním. Opomeneme-li nařízení dotýkající se této problematiky seslané v Koránu, jenž je díky své božské podstatě neměnný, v každé islámské zemi došlo k dominanci jiného madhabu (tedy i rozrůznění výkladu rodinného práva), který byl do značné míry taktéž skombinován s lidovou praxí a tradicí mající svůj počátek mnohdy i před příchodem islámu. Každý stát islámské proveniencie má také jinou legislativu v rámci rodinného práva, dovoluje a zakazuje věci, jež mohou být muslimy v sousedním státě chápány zcela jinak. Je nutné se tedy v komparaci soustředit pouze a jen na styčné body rodinného práva s vědomím, že tyto body byly obsáhnuty všemi uvedenými islámskými zeměmi při procesu reformy rodinného práva uvedené v 2. kapitole. Za avizované body lze považovat v této studii zejména polygamii, výběr manžela, manželky, věno, rozvod a tresty. Styčné body poslouží k tomu, aby bylo lépe dosaženo jasného a zřetelného výstupu komparace.

Ke 3. kapitole je nutné uvést, že Alois Musil, jak již bylo zmíněno dříve v této studii, zkoumal Rualy v prvních dvou dekadách 20. stol. Jeho výzkum nám tedy nedovoluje nahlédnout na aktuální podobu života rualských beduínů. Nicméně toto historicky uzavřené zkoumání arabských nomádů provedené českým arabistou lze brát jakožto určitou, časově vymezenou etapu manželství v islámu na počátku 20. stol., které se navíc nacházelo v regionu Arabského poloostrova, jenž tehdy, ale i dnes

135 MUSIL, Alois. *The Manners and Customs of the Ruala Bedouins*. New York: American Geographical Society, 1928, p. 239-240.

zůstává plně oddán šar'ie, mluvíme-li o oblasti států Perského zálivu a Saúdské Arábie. Manželství u kmene Rualů tak z části možno brát díky jeho geografickému umístění (míní se tím krajina Hidžázu nacházející se na západě dnešního Království Saúdské Arábie) za ovlivněné stejnými podmínkami, které později utvářely kupříkladu ortodoxní wahhábismus. Výše zmíněné fakty ohledně manželské praxe Rualů poslouží v komparaci k ukázce svérázného typu manželství v islámu, jehož historická křivka se nachází na poč. 20. stol a jehož svérázné projevy, v mnohém se blížící se islámskému fundamentalismu, stojí v ostrém kontrastu s novými reformami rodinného práva, jimiž si prošla většina islámských zemí v druhé pol. 20. stol.

Polygamie

Kapitola 2 nás zpravuje o tom, že drtivá většina rualských mužů žije s jednou ženou. Méně je takových Rualů, kteří si vezmou dvě ženy a jen opravdu vzácně se vyskytují tři ženy v jednom manželském poměru. O čtyřech ženách se již nic z Musilovy práce o Rualech nedozvídáme.

Z kapitoly 3 vyplývá, že polygamie byla zakázána v Tunisku, v roce 1959 v Iráku, zde však byla později obnovena, i když pouze v soudem omezené podobě. Polygynie byla povolena, nicméně právně regulována v Iráku, Sýrii, Íránu, Pákistánu, Jordánsku a Maroku. V této studii již byl zmíněn u několika vybraných států postoj legislativy k problematice polygamie. K tomu doplníme, že v Íránu zákon umožňuje ženě použít druhé manželství svého muže jako prostředek k rozvodu. V Jordánsku a Maroku dovoluje zákon ženě moci si do předmanželské smlouvy zakotvit, že manželství bude monogamní.¹³⁶ V rámci Maroka ohledně monogamní předmanželské smlouvy platí, že kdyby muž toto nařízení porušil a vzal si další ženu, jedná se pro první manželku o důvod k rozvodu. A to i v případě, že v předmanželské smlouvě nebyl ukotven požadavek monogamie. Marocká žena má právo obdržet od manžela kompenzaci, jelíže uzavře sňatek s druhou ženou.¹³⁷ V případě Jordánska a Maroka ještě dodejme, že jelíže první žena shledá manželovo jednání vůči ní za nespravedlivé,

136 MAYER, Ann. Developments in the Law of Marriage and Divorce in Libya since the 1969 Revolution. *Journal of African Law*, Vol. 22, No. 1, p. 47.

137 CHAMIE, Joseph. Polygyny among Arabs. *Population Studies*, Vol. 40, No. 1, s. 56.

s ohledem na chování muže k druhé ženě, může první žena požádat soud na základě obvinění z nespravedlnosti o rozvod.¹³⁸ Jsou zde také státy, v nichž si polygamie neprošla reformou, jakou bylo možno pozorovat v průběhu 20. století v rozličných islámských regionech. Země, ve kterých není polygamie zakázána, ani právně omezena užívají šar'í'y, jakožto základního principu v přístupu k mnohoženství.¹³⁹ Mezi tyto státy patří kupříkladu Saúdská Arábie, Omán, Spojené arabské emiráty aj.

Pro lepší výsledek komparace použijme ještě sociometrická data týkající se polygamie. Tyto data se zabývají procentem mužské populace žijícím v polygynních manželstvích a to z celkového počtu ženatých mužů daného státu. Z výzkumu J. Chamieho vyplývá, že v Súdánu je okolo 20 procent mužů nacházejících se v polygynním manželském poměru, v Kamerunu je situace podobná jako v Súdánu, navýšení lze pozorovat v Nigeru, Tanzánii, Mali a Středoafričké republice, kde počet polygynních mužů osciluje mezi 20 až 35 procenty. K velkému poklesu oproti těmto údajům dochází v případě arabských muslimů, kdy procento polygynních arabských muslimů se nachází na pomyslné křivce od 2 do 12. Kupříkladu v roce 1976 se v Sýrii nacházelo 1,9 procenta polygynních mužů, v Bahrajnu roku 1981 bylo toto procento 5,4, v Kuwajtu pak 11,7 procent v roce 1975, v Tunisku v roce 1946 4,5 procenta, v Jemenu roku 1975 4,5 procenta taktéž jako v Tunisku, ve Spojených arabských emirátech roku 1975 6 procent, v Libyi roku 1973 3,3 procenta, v Egyptě roku 1960 3,8 procenta, v Alžírsku v roce 1966 dokonce pouze 1,8 procenta atd. Ze získaných dat je možné vypočítat klesající procento polygynních mužů v Sýrii (roku 1960 4,3 procenta, 1970 3,6 procenta a o roku 1976 nás zpravuje výše uvedený záznam) a Alžírsku (roku 1948 3 procenta, 1954 2 procenta a o roku 1966 nás zpravuje výše uvedený záznam). Stoupající procento polygynních mužů lze pozorovat v Libyi, Kuwajtu, Egyptě a Jordánsku.

Z Chamieho průzkumu se k nám dostal ještě jeden velice zajímavý jev, kterým je počet manželek jednoho muže. Dle informací jím získaných drtivá většina

138 MAYER, Ann. Developments in the Law of Marriage and Divorce in Libya since the 1969 Revolution. *Journal of African Law*, Vol. 22, No. 1, p. 47.

139 CHAMIE, Joseph. Polygyny among Arabs. *Population Studies*, Vol. 40, No. 1, p. 56.

polygynních Arabů-muslimů žije v manželském poměru pouze se dvěma ženami. Malé procento pak se třemi a mizivé procento se čtyřmi. Kupříkladu v Alžírsku roku 1966 žilo 97,4 procent polygynních mužů pouze se dvěma ženami, 2,5 procenta se třemi ženami a 0,1 procenta se čtyřmi ženami. Uvedme ještě příklad Kuwajtu, který se řadí mezi státy, v nichž je polygamie neomezená a platí zde pouze stanovy šar'í'y v rámci rodinného práva, tento stát také vykázal největší procento v oblasti výzkumu počtu polygynních mužů z celkového počtu ženaté mužské populace daného státu. Roku 1975 žilo v Kuwajtu 92,2 procent polygynních mužů se dvěma ženami, 7,1 procent se třemi ženami a 0,7 procenta se čtyřmi ženami.¹⁴⁰

Ze získaných faktů 1., 2., 3. a 4. kapitoly lze shrnout komparaci polygamie u Rualů a soudobé islámské společnosti do dvou bodů:

- a) Polygamie byla u Rualů neomezená. V Tunisku a Iráku došlo ke zrušení polygamie. V mnoha dalších islámských státech došlo k její právní regulaci. Těžiště polygamie (rozuměj její praktikování) se dle práce J. Chamieho přesunulo z tradiční oblasti Arabského poloostrova do subsaharské a tropické Afriky. Výsledkem je, že postavení mnohoženství se v soudobé islámské společnosti neustále mění a prochází inovacemi na rozdíl od postavení polygamie u Rualů, která byla vzhledem ke geografické poloze kmene a jeho jednodlotosti neměnná.
- b) Musil uvedl, že většina Rualů žila s jednou ženou, méně z nich pak se dvěma ženami a výjimečně měl muž ženy tři. Z dat nasbíraných J. Chamielem sice nemáme k dispozici procento muslimské mužské populace žijící pouze s jednou ženou, nicméně vidíme, že u polygynních manželství je preferovaný počet žen dvě, velmi málo tři a výjimečně čtyři. V tomto ohledu lze tvrdit, že zvyky ohledně počtu žen v polygynním manželství u Rualů přetrvaly i v dnešní arabsko-muslimské společnosti, kde počet tří a čtyř žen je jen velice málo preferovaný, stejně tak, jak tomu bylo u Rualů.

140 CHAMIE, Joseph. Polygyny among Arabs. *Population Studies*, Vol. 40, No. 1, p. 56-58.

Výběr manžela, manželky

Ze získaných faktů 1., 2. a 3. kapitoly lze shrnout komparaci věna u Rualů a soudobé islámské společnosti do jednoho bodu:

- a) výběru manžela, či manželky u Rualů Alois Musil napsal, že jsou preferovány určité typy před ostatními. Je například zakázáno, aby si žena vzala kováře kvůli jeho nejasné genealogii, či otroka, aby nedošlo k „úpadku“ krevní posloupnosti u rualských potomků. Verš súry Kráva (viz verš K 2:221 podkapitoly 1.2) věřící nabádá, aby si raději vzali otroka, nežli nevěřícího člověka. Tento verš do jisté lze považovat za verš rušící jakýkoliv kastovní systém a staví lásku a víru proti snahám o „pokrevní čistotu“. Myšlenka výše jmenovaného verše se samozřejmě promítá i do současné islámské společnosti. Omezený výběr manžela, manželky u Rualů je protichůdným vůči neomezenému (v intencích víry) výběru manžela, manželky tak, jak je sesláno v Koránu a tak, jak je praktikováno ve většině islámských států současnosti.

Věno

Ze získaných faktů 1., 2. a 3. kapitoly lze shrnout komparaci věna u Rualů a soudobé islámské společnosti do jednoho bodu:

- a) O věně u Rualů bylo napsáno, že je-li rozvod mezi mužem a ženou iniciován z manželčiny strany, ta je pak povinna dát svému choti zpět věno, které za ní muž dříve zaplatil, aby s ní mohl uzavřít sňatek. Často se však stává, že vlastníky nevěstina věna se stanou její rodiče a příbuzní, kteří pak odmítají své blízké dát v případě jejího rozvodu s manželem věno nazpět, což jí dle rualských zákonů nutí, aby s manželem zůstala, není-li schopná zaplatit obnos věna, které za ní bylo ženichem vyplaceno, či může od manžela utéci, v tomto případě jí však hrozí trest smrti. V klasické koránské terminologie je věno výhradním majetkem nevěsty (viz podkapitola 1.6), která ho v případě jí iniciovaného rozvodu použije jako „výplatné“. Tatáž praxe a myšlenka, tedy že věno je nedotknutelným vlastnictvím nevěsty, byly taktéž použity při

implementaci reforem z 20. stol. u většiny islámských zemí reflektovaných ve 3. kapitole. V otázce vlastnictví věna, kdy na jedné straně stojí praxe Rualů, ve které může být věno vlastněno příbuznými nevěsty a na druhé straně stojí názor klasické islámské terminologie a reforem rodinného práva většiny islámských zemí v průběhu 20. stol, že věno je výhradním majetkem nevěsty, lze konstatovat, že obě frakce stojí ve vzájemném rozporu.

Rozvod

Ze získaných faktů 1., 2. a 3. kapitoly lze shrnout komparaci rozvodu u Rualů a soudobé islámské společnosti do několika bodů:

- a) Na počátku 2. kapitoly je uveden fakt, že jakýkoliv Ruajli se může s ženou rozvést pouze na základě zapuzovací formule. Tento jev je v islámu akceptován drtivou většinou zemí. Ke změně rozvodu formou zapuzovací formule však došlo v Tunisku, kde články 30 a 31 zákona z roku 1957 zakázaly jiný rozvod než takový, který je provedený soudní cestou. Taktéž tyto články nařizují muži, jenž se chce s manželkou rozvést, aby uvedl důvod, na jehož základě bude soud postupovat. Výstupem tohoto bodu je praktikování zapuzovací formule u Rualů a u většiny současných zemí islámu. Výjimkou je v tomto ohledu Tunisko vystupující z řady svých islámských sousedů, kdy jako jediný uvedený stát v rámci studie zakazuje rozvod prostřednictvím zapuzovací formule.
- b) V podkapitole o rozvodu Rualů se dozvídáme, že žena ihned poté (jak je zřejmé z Musilova popisu oné události), co manžel vyřkne zapuzovací formuli, shromáždí svůj majetek a opustí jeho stan. Okamžikem, kdy vstoupí do stanu svého příbuzenstva, manžel za ni ztrácí odpovědnost, kterou přebírá otec rozvedené ženy. Toto však stojí v kontradičce s koránským veršem (viz verš K 65:6 podkapitoly 1.8) nařizujícím muži, jenž se rozvedl s manželkou,

aby ji ubytoval ve svém příbytku po dobu ^{cidy}¹⁴¹. Zmíněné jednání Rualů lze označit za protichůdné se zněním výše uvedeného verše Koránu.

- c) Alois Musil uvádí v rámci zvyklostí Rualů, že žena, která se rozvede se svým chotěm, za něj může být třikrát opětovně provdána. Z kontextu podkapitoly o rozvodu u Rualů chápeme, že tímto končí možnosti svateb a rozvodů zmíněné ženy v rámci jednoho manžela. Po páté se již za stejného muže takováto žena vdát nemůže, nicméně to je pouze dedukce, kterou naznačuje text. Bylo-li by tomu tak, že žena u Rualů má povoleno si třikrát opětovně vzít muže, s nímž se předtím již jednou rozvedla a v případě, že se s ním rozvede popáté, nemůže si ho již vzít znovu, pak by takovéto pravidlo odporovalo běžným trendům v klasickém islámském manželství. V něm je dovoleno, aby žena a muž měli maximálně tři sňatky v řadě, posléze se již k sobě nemohou vrátit, nevdá-li se takováto žena za někoho jiného, s nímž se i rozvede a může pak opětovně vstoupit do manželského poměru s mužem, se kterým se již třikrát rozvedla (viz podkapitola 1.8). Je tedy jasné, že v tomto ohledu islám počet sňatků nevymezuje tak, jak by tomu mohlo být v případě Rualů, prokázala-li by se domněnka ohledně maximálního možného počtu čtyř rozvodů, u jednoho manželského páru jako pravdivá.

Tresty

Ze získaných faktů 1. a 2. kapitoly lze shrnout komparaci rozvodu u Rualů a soudobé islámské společnosti do jednoho bodu:

141 V článku pojednávajícím o libyjském zákonu z roku 1972 týkajícího se reformy rodinného práva se dozvídáme, že podle tradičního libyjského modelu (tedy podle šarícy) je manžel v době cidy, kdy se s ženou rozvedl pomocí zapuzovací formule, povinen jí vyplácet výživné, taktéž jí musí zaplatit část věna (MAYER, Ann. Developments in the Law of Marriage and Divorce in Libya since the 1969 Revolution. *Journal of African Law*, Vol. 22, No. 1, p. 36), muž se tedy musí o svou manželku finančně starat i v době cidy. U Rualů tato starost pro manžela končí, když žena opustí jeho stan, což se obvykle děje ihned poté, co vysloví zapuzovací formulí. I v tomto ohledu lze tedy nalézt rozpor mezi Rualy a současnou islámskou společností ve věci starosti muže o jeho bývalou manželku, s níž se sice rozvedl, avšak která zůstává v době ^{cidy}.

- a) Každý Ruajli, který nařkne ženu a není schopen jí prokázat obvinění, přijde o ruku. Takovýto postih v Koránu nenajdeme. Verše súry Ženy (viz verše K 24:4 a K 24:5 podkapitoly 1.5) praví, že ten, kdo obviní ženu a neprokáže její vinu, dostane osmdesát ran bičem.

Závěrem

Bylo zjištěno, že některé zvyky Rualů se v menší, či větší míře liší buď od stanov klasické koránské terminologie, nebo od reformované podoby rodinného práva v islámském světě 20. století, nebo od obojího. Odchyly u Rualů v oblasti manželství mohly být zapříčiněny odlišným výkladem Koránu, vlivem madhabu, na jehož území se Rualové vyskytovali, zachováním předislámských beduínských tradic aj. Komparace probíhala celkem v pěti bodech: 1. polygamie, 2. výběr manžela, manželky, 3. věno, 4. rozvod, 5. tresty. Nejvíce odlišností bylo zjištěno ve 3. bodě, nejméně ve 2., 3. a pátém bodě.

Shrnutí

Manželství je ve většině kultur chápáno jako jedno z nejvýznamnějších těžišť veřejného i osobního života. Lze skrze něj velice dobře poznat charakter dané společnosti. Manželství v islámu je otázkou stále více diskutovanou, která rozděluje celý svět. Cílem práce bylo kromě komparace poukázat na to, že islámské manželství si prochází neustálým vývojem, který byl v průběhu 20. století zakotven dokonce prostřednictvím zákonů oproti minulosti, kde měla hlavní roli v praktikování zákonů rodinného práva interpretace Koránu a taktéž s ní spojený madhab. Islámské manželství se tedy neustále vyvíjí, což dokládá porovnání rualského typu manželství z poč. 20. století a legislativní změny v islámském světě patrné zejména ve 2. polovině 20. století. V rámci studie by šlo navázat na výzkum Rualů. Ten by mohl být v budoucnu rozšířen i o terénní poznatky, jež by zacílovaly na soudobou podobu zvyklostí Rualů, na to, zdali jsou urbanizováni, a jestli ano, do jaké míry atd. Navázat by ovšem šlo i na popis reformy v islámských zemích od počátku 20. století po současnost. V tomto ohledu by měla být snaha zaměřena na rozšíření počtu popisovaných zemí a na hlubší analýzu uvedených reform.

Summary

In majority of the cultures, marriage is regarded as one of the most important features of both public and private life. It is by because of marriage that we can understood understand the nature of given specific society. Islamic marriage is a highly debated subject which divides the whole world. Apart from comparison, the aim of this thesis is to point out the fact that Islamic marriage is going through continuous development, which was regulated by the laws during the 20th century – unlike in the past, when the main role in practising the family laws was played by the interpretation of Quran and madhab. Islamic marriage is constantly changing and this process can be proved by a comparison between the Rwala marriage of the beginning of the 20th century and the legal change in Islamic laws notable mainly in the second half of the 20th century. This theoretical paper aimed also to describe the basic features of Islamic marriage in general. In terms of further study, it would be beneficial to continue in the research of the Rwala Bedouins. Such a This research could later be extended by a field survey aimed at contemporary form of the Rwala customs: whether they are urbanised and if so, to what extend extent etc. Further research could also be aimed at describing the reforms in Islamic countries from the beginning of the 20th century to until this day these days. In this respect, efforts should be made to extend the number of the examined countries and to analyse the reforms more deeply.

Literatura/ References

Prameny

Korán (př. Ivan Hrbek). Praha: Academia, 1972. s. 797. ISBN 80-200-0246-4.

Vznešený Korán (př. Ivan Hrbek). Praha: AMS, 2007. s. 760. ISBN 978-80-902419-0-9.

Monografie

AL-SBENATY, Abdulwahab. *Manželstvo v islame*. Bratislava: Alja, 1998. s. 110. ISBN 80-968048-3-9.

BAHBOUH, Charif. *Sýrie*. Praha: Dar Ibn Rush, 2005. s. 176. ISBN 80-86149-44-7.

BAHBOUH, Charif. *Tunisko*. Praha: Dar Ibn Rush, 2010. s. 104. ISBN 978-80-86149-59-2.

DÁVÚD, Bašrá. *Al-Badú fí filastín*. Dimašq: Dáru'l-ahálí, 1992. s. 237.

KLOBAS, Oldřich. *Alois Musil zvaný Músa ar-Rueili*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2003. s. 231. ISBN 80-7204-275-0.

KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 2004. s. 292. ISBN 80-7021-821-5.

LANCASTER, W. *The Ruala Bedouins Today*. Cambridge: Cambridge University Press, 1981. p. 203. ISBN 0881339431.

MUSIL, Alois. *The Manners and Customs of the Ruala Bedouins*. New York: American Geographical Society, 1928. s. 712. ISBN 978-0404602369.

Články v časopisech

ABBOTT, Freeland. Pakistan's New Marriage Law: A Reflection of Qur'anic Interpretation. *Asian Survey*, Vol. 1, No. 11. p. 26-32.

AMERICAN GEOGRAPHICAL SOCIETY. Alois Musil. *Geographical Review*, Vol. 36, No. 4. p. 686-687.

BLACKWELL PUBLISHING. Musil's Explorations in Northern Arabia, 1908-9. *The Geographical Journal*, Vol. 35, No. 5. p. 579-581.

CHAMIE, Joseph. Polygyny among Arabs. *Population Studies*, Vol. 40, No. 1. p. 55-66.

KHADDURI, Majid. Marriage in Islamic Law: The Modernist Viewpoints. *The American Journal of Comparative Law*, Vol. 26, No. 2. p. 213-218.

MAYER, Ann. Developments in the Law of Marriage and Divorce in Libya since the 1969 Revolution. *Journal of African Law*, Vol. 22, No. 1, p. 30-49.

SHAHAM, Ron. Custom, Islamic Law, and Statutory Legislation. *Islamic Law of Society*, Vol. 2, No. 3. p. 258-281.

SHANKLIN, William M. The Anthropology of Rwala Bedouins. *The Journal of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*, Vol. 65, p. 375-390.

Taken for a Bride. *New Internationalist*, June 2009, p. 25.

Internetové zdroje

Oficiální stránky serveru *Center for Muslim-Jewish Engagement*. Dostupné z: <<http://www.cmje.org/religious-texts/hadith/abudawud/011-sat.php#011.2142>> [6. 5. 2012].

Oficiální stránky serveru *The Middle East Media Research Institute*. Dostupné z: <<http://www.memri.org/report/en/0/0/0/0/0/4048.htm>> [6. 5. 2012].

Oficiální stránky serveru *What Does the Religion of Peace Teach About*. Dostupné z: <<http://www.thereligionofpeace.com/Quran/003-wife-beating.htm>> [6. 5. 2012].

O autorovi

Mgr. Vladimír Grulich (*1986), absolvent Západočeské univerzity v Plzni, Fakulta pedagogická, Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů dějepis a občanská výchova; studující Filozofické fakulty téže univerzity, obor Kulturní antropologie Předního východu a současně studující Dalarna University ve Švédsku, obor African Studies.

e-mail: V.Gulich@seznam.cz